

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Σχετικά με το «πολλαπλό βιβλίο», επισημαίνουμε τα εξής:

A) Τα σημερινά βιβλία είναι παρωχημένα, σε πολλές περιπτώσεις ξεπερασμένα και με περιεχόμενο επιστημονικά αμφισβητήσιμο. Απαιτούνται νέα, στη βάση των σημερινών εξελίξεων και δυνατοτήτων της επιστήμης και της τεχνολογίας που θα εξασφαλίζουν ουσιαστική - πολύπλευρη γνώση για όλους τους μαθητές, με ενιαίο τρόπο, για όλη την Ελλάδα, ανεξάρτητα από το οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο της κάθε οικογένειας, αλλά και της κάθε περιοχής που εδρεύει το σχολείο.

B) Το ΥΠΑΙΘΑ έχει προχωρήσει εδώ και τρία χρόνια στην συγγραφή των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, τα οποία συνάντησαν σφοδρή κριτική και αντιδράσεις. Εκπονήθηκαν, δε, χωρίς την παραμικρή διαβούλευση με τους εκπαιδευτικούς και τις επιστημονικές ενώσεις.

Στη βάση των νέων αναλυτικών προγραμμάτων, το ΥΠΑΙΘΑ ετοιμάζεται να εισάγει τα νέα σχολικά εγχειρίδια, τα οποία θα είναι περισσότερα από ένα για κάθε μάθημα (το λεγόμενο «πολλαπλό βιβλίο»). Η διαδικασία θα ξεκινήσει τις επόμενες ημέρες, αρχικά με την ψηφιακή ανάρτηση των νέων σχολικών εγχειριδίων. Θα ακολουθήσει από Νοέμβριο του 2025 έως και Φεβρουάριο του 2026 (καταληκτική ημερομηνία) η διαδικασία επιλογής ενός σχολικού εγχειριδίου από τους εκπαιδευτικούς της κάθε ειδικότητας σε κάθε σχολείο. Αρχικά το λεγόμενο «πολλαπλό βιβλίο» θα αφορά τις τάξεις του Γυμνασίου και την Α' Λυκείου, αργότερα θα επεκταθεί στη Β' και στη Γ' Λυκείου.

Γ) Η ύπαρξη διαφορετικών βιβλίων, από τα οποία θα μπορούν να επιλέγουν ΕΝΑ οι Σύλλογοι Διδασκόντων, δεν συνεπάγεται σε καμία περίπτωση το «πολλαπλό βιβλίο», όπως ισχυρίζεται το ΥΠΑΙΘΑ. Το βιβλίο παραμένει ΕΝΑ σε κάθε σχολείο, ΕΝΑ για κάθε μαθητή/μαθήτρια. Αυτό που αλλάζει, είναι πως κάθε σχολείο, μπορεί να επιλέγει και διαφορετικό βιβλίο. Με άλλα λόγια, άλλο βιβλίο θα μπορεί να χρησιμοποιεί ένα σχολείο στην Εκάλη και άλλο βιβλίο ένα σχολείο στην Κρήτη. Άλλο βιβλίο να έχει ένα Πρότυπο και άλλο ένα τυπικό σχολείο.

Η ύπαρξη νέου, συμπληρωματικού, βοηθητικού (κατά κύριο λόγο ψηφιακού) εκπαιδευτικού υλικού δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση «πολλαπλό βιβλίο», ούτε κάποια πρωτοτυπία. Οι εκπαιδευτικοί, έτσι και αλλιώς, χρησιμοποιούμε στη δουλειά μας συμπληρωματικά και διάφορες σημειώσεις, άλλα εγχειρίδια κλπ, λόγω και των ξεπερασμένων σχολικών βιβλίων. Φυσικά, η δημιουργία νέου, βοηθητικού υλικού είναι αναγκαία και απαραίτητη, δεν έχει όμως σχέση με τις επικίνδυνες στοχεύσεις του ΥΠΑΙΘΑ για το λεγόμενο «πολλαπλό βιβλίο». Είναι τελείως διαφορετικό πράγμα.

Δ) Το ΥΠΑΙΘΑ ισχυρίζεται ότι όλα τα βιβλία θα πληρούν ένα ελάχιστο απαιτούμενο επίπεδο ποιότητας. Αυτό όμως δεν απαγορεύει τη δυνατότητα ενός εκδοτικού οίκου και μίας συγγραφικής ομάδας να δημιουργήσει βιβλία μεγαλύτερης δυσκολίας και απαιτητικότητας, υψηλότερης. Κι' αυτό γιατί είναι γνωστό σε όποιον/όποια έχει δουλέψει έστω και λίγο στην εκπαίδευση πως η διδασκαλία-κάλυψη της ύλης ή η επίτευξη των Προσδοκώμενων Μαθησιακών Αποτελεσμάτων (ΠΜΑ), όπως λέει το ΥΠΑΙΘΑ, μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους. Μπορεί π.χ. να γίνει με στοιχειώδεις ασκήσεις και παραδείγματα, που εμποδίζουν απλά τη θεωρία, κατακτώντας ένα ελάχιστο επίπεδο γνώσης-δεξιοτήτων.

Λίγο-πολύ, αυτό που γίνεται σήμερα με τα σχολικά βιβλία, τα οποία κινούνται έτη φωτός μακριά από τη δυσκολία και τις απαιτήσεις των θεμάτων στις Πανελλαδικές Εξετάσεις. Και μπορεί να γίνει με βιβλία πιο σύνθετα, μεγαλύτερης απαιτητικότητας και δυσκολίας, που εμβαθύνουν σε επιστημονικές έννοιες, που εξασκούν το μαθητή σε ανώτερο επίπεδο. Όπως π.χ. συμβαίνει με τα εκατοντάδες βοηθήματα που κυκλοφορούν στο εμπόριο για την προετοιμασία των μαθητών/μαθητριών για τις Πανελλαδικές.

Ε) Στην ουσία αυτό που θα γίνει είναι η δημιουργία πολλών κατηγοριών διδακτικών βιβλίων, για κάθε τύπο και προφίλ σχολείου, ανάλογα τελικά με το κοινωνικό-οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών του κάθε σχολείου, που εξαρτάται φυσικά και από την περιοχή που εδρεύει το σχολείο. **Ουσιαστικά λοιπόν οι εκπαιδευτικοί και οι σύλλογοι διδασκόντων θα κληθούν να κατατάξουν οι ίδιοι τους μαθητές τους.**

ΣΤ) Αντικειμενικά, και μέσα από την επιλογή βιβλίου γίνεται ένα ακόμα βήμα στη διάσπαση του ενιαίου χαρακτήρα της εκπαίδευσης, στη δημιουργία σχολείων πολλών ταχυτήτων, όπως άλλωστε έχει διακηρύξει σαν στόχο η κυβέρνηση («πολυτυπία»), η Ε.Ε., ο ΟΟΣΑ. Τα «καλά» σχολεία, θα μπορούν σε μια πορεία να επιλέγουν, εκτός από πελάτες-μαθητές (βλέπε σχέδια για ελεύθερη επιλογή σχολείου) και τα βιβλία πιο υψηλών απαιτήσεων και δυσκολίας. Τα άλλα, αυτά που θα περιέχουν πιο στοιχειώδεις γνώσεις, πιο επιφανειακή κάλυψη της ύλης.

Η επιλογή των βιβλίων από τον Σύλλογο Διδασκόντων αυτόματα θα λειτουργεί και σαν στοιχείο χαρακτηρισμού και κατάταξης του σχολείου. **Κάτι που έχει συμβεί στο Αγγλοσαξωνικό Σύστημα, το οποίο αντιγράφει, όπως είναι γνωστό, πιστά η κυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα.**

Εκδοτικοί οίκοι συγγράφουν βιβλία που απευθύνονται αποκλειστικά σε σχολεία λαϊκών συνοικιών (κάτι που διαφημίζουν κιάλας), ενώ οι εκδόσεις της Οξφόρδης και του Cambridbe απευθύνονται στα «καλά» σχολεία.

Ζ) Το ΥΠΑΙΘΑ υποστηρίζει ότι «στόχος της μεταρρύθμισης είναι η απομάκρυνση από την αποστήθιση [...], καθώς και ο εμπλουτισμός των διαθέσιμων διδακτικών εργαλείων των εκπαιδευτικών». Η στροφή από τη διδακτέα ύλη στα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ).

Αλήθεια, όμως ποια θα είναι αυτά; Θα είναι ίδια για όλα τα παιδιά; Και αν η ύλη τελικά ποικίλλει από σχολείο σε σχολείο, πώς θα διασφαλίζεται η ενιαία επίτευξη των ΠΜΑ για όλα τα παιδιά; Μήπως μεθοδεύεται τελικά αυτό που συμβαίνει στις αγγλοσαξωνικές χώρες να υπάρχει ένα ελάχιστο επίπεδο κατάκτησης ΠΜΑ, που θα συνοδεύεται από μία ελάχιστη διδακτέα ύλη για τους πολλούς και από εκεί και πέρα τα «καλά» σχολεία να εμπλουτίζουν τη διδακτέα ύλη με επιπλέον κεφάλαια, καλύπτοντας ένα αντικείμενο σε μεγαλύτερο βάθος και με μεγαλύτερη

επιστημονική πληρότητα; Μήπως τελικά γι' αυτό πάμε στο «πολλαπλό», δηλαδή διαφορετικό βιβλίο;

Παράδειγμα 1: Στο Γυμνάσιο μέρος της ύλης χωρίζεται πλέον σε υποχρεωτικό και προαιρετικό. Μήπως τελικά εκεί οδηγεί όλος αυτός ο σχεδιασμός; Να μη διδάσκεται και «με τη βούλα» ενιαία ύλη σε όλους;

Παράδειγμα 2: Το μάθημα των Φυσικών Επιστημών στα πιο υποβαθμισμένα σχολεία της Αγγλίας διδάσκεται ενιαία (Φυσική, Χημεία), με τον τίτλο Science, σε βασικό επίπεδο (Foundation Tier) σε αντίθεση με τα πιο «καλά» σχολεία, που το μάθημα χωρίζεται σε διακριτά αντικείμενα σε υψηλό επίπεδο (Higher Tier). Επίσης, τμήμα της ύλης στο ίδιο το σχολικό βιβλίο παρουσιάζεται ως προαιρετικό όπως σχεδιάζεται για το Γυμνάσιο στην Ελλάδα. Προφανώς, όλα τα αναλυτικά προγράμματα και όλα τα σχολικά εγχειρίδια εκεί πληρούν το στόχο της επίτευξης των ΠΜΑ...

Η) Μιλά το ΥΠΑΙΘΑ για στροφή στα ΠΜΑ, για απομάκρυνση από το άγχος κάλυψης μιας αχανούς ύλης και την ίδια ώρα:

- ▶ επιμένει στην Τράπεζα Θεμάτων, που αποτελεί την επιτομή της λογικής «κυνηγώ όπως-όπως την ύλη και όποιος κατάλαβε-κατάλαβε», παρά τις διαχρονικές αντιδράσεις γονιών-μαθητών-εκπαιδευτικών
- ▶ αυξάνει συνεχώς τα τελευταία χρόνια την ύλη στη Γ' Λυκείου, βλέπε π.χ. στο μάθημα της Χημείας, της ΑΕΠΠ κ. α., προσθέτοντας νέα κεφάλαια
- ▶ ετοιμάζει το εθνικό απολυτήριο, δηλαδή την αύξηση των εξετάσεων, από την Α' Λυκείου και για 3 χρονιές, όπου κάθε βαθμός μετράει (και κάθε λάθος κοστίζει) για την εισαγωγή σε ΑΕΙ, με ενιαία θέματα από Τράπεζα Θεμάτων σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο... Δηλαδή για πανελλαδικού τύπου εξετάσεις από την Α' Λυκείου...

Για ποια «μετατόπιση από τη διδακτέα ύλη» και για ποια «στροφή στα ΠΜΑ» λοιπόν μιλούν; Μήπως λέγοντας μετατόπιση από τη διδακτέα ύλη εννοούν τις λίγες, ελάχιστες γνώσεις για τους πολλούς και ταυτόχρονα **απεριόριστη** ύλη για όσους και όσες κάνουν το λάθος να στοχεύσουν στην εισαγωγή σε κάποιο ΑΕΙ;

Το παράδειγμα της Αγγλίας είναι χαρακτηριστικό όπως φαίνεται από τις εκθέσεις κοινωνικής κινητικότητας του Υπουργείου Παιδείας. Τα παιδιά που προέρχονται από τα «λαϊκά σχολεία», των «φιλικών στο μαθητή» αναλυτικών προγραμμάτων και των «εύκολων βιβλίων» δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τα «σκληρά» διετή προπαρασκευαστικά προγράμματα που οδηγούν στα πανεπιστήμια (A Level).

Θ) Η ιδέα δεν είναι καινούργια. Έχει δοκιμαστεί και αποτύχει. Είχε νομοθετηθεί από τον Γ. Αρσένη στον περίφημο νόμο 2525, για τον οποίο ο κλάδος προειδοποιούσε «Κάτσε καλά Γεράσιμε». Ήταν εκείνη η χρονιά που γράφτηκαν πολλά βιβλία και δόθηκε η δυνατότητα στο κάθε σχολείο **για έναν χρόνο** να επιλέξει ποιο θα διδάξει. Γιατί, όμως, μόνο για έναν χρόνο; Γιατί, μετά, δεδομένων των πολλών προβλημάτων που προκλήθηκαν **η ιδέα κατέρρευσε εντελώς!** Τα δεκάδες εκατομμύρια που είχαν δαπανηθεί βέβαια στις ομάδες που ανέλαβαν τη συγγραφή των βιβλίων απλώς πήγαν χαμένα!

Ι) Πρόκειται τελικά ή όχι για κατηγοριοποίηση των σχολείων; Ο ίδιος ο Σύλλογος Διδασκόντων στην αρχή της χρονιάς, βγάζοντας από τη δύσκολη θέση την κυβέρνηση, θα καλείται να επιλέξει εγχειρίδιο ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών/-τριών.

Τα θέματα των πανελλαδικών εξετάσεων ή των εξετάσεων για το εθνικό απολυτήριο σε ποιο από τα εγχειρίδια θα στηρίζονται, δεδομένου του ισχύοντος εξεταστικοκεντρικού σημερινού σχολείου; Μήπως η εφαρμογή του πολλαπλού βιβλίου θα υποβαθμίσει κι άλλο το δημόσιο σχολείο; Ενισχύεται με τον τρόπο αυτό η παραπαιδεία ή όχι;

Τα σχολεία των λαϊκών συνοικιών, τα εσπερινά σχολεία, στα οποία οι μαθητές/-τριες δουλεύουν όλη μέρα, ποιας δυσκολίας βιβλίο θα επιλέξουν;

ΙΑ) «Είναι πολλά τα λεφτά Άρη...». Εκτός των παραπάνω, πρόκειται για ωμή και προκλητική στήριξη της κερδοφορίας εκδοτικών οίκων και συγγραφικών ομάδων, που ήδη έχουν κατακλύσει το εμπόριο με βοηθήματα.

Η πραγματικότητα ήδη βοά... Αυτά αναβαθμίζονται και μπαίνουν πλέον επίσημα και στη Δημόσια Εκπαίδευση. Κάποιοι, εκτός από φροντιστήρια, εκτός από βοηθήματα, θα διαθέτουν πλέον και δικά τους σχολικά εγχειρίδια, ανοίγοντας ταυτόχρονα πολύ επικίνδυνους δρόμους (ακόμα και να προσπαθούν να δελεάσουν εκπαιδευτικούς για να επιλέγουν το βιβλίο τους)! Και θα λάβουν μάλιστα πακτωλό κρατικού χρήματος για τον σκοπό αυτό, από τη φορολογία των εργαζομένων.

Άλλο ένα παράδειγμα προκλητικής ενίσχυσης των επιχειρηματικών ομίλων που δραστηριοποιούνται (και) στη συγγραφή και πώληση σχολικών βοηθημάτων-εγχειριδίων. Άλλη μια απόδειξη πως χρήματα για τους επιχειρηματίες βρίσκονται, αλλά για τις ανάγκες ουσιαστικής στήριξης της Παιδείας, της Υγείας, των εκπαιδευτικών ποτέ.

Η σημερινή κυβέρνηση έχει πρωτοστατήσει στην ανάθεση έργων δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ, που σχετίζονται με την εκπαίδευση, σε επιχειρηματικούς ομίλους, σε μεγαθήρια της τεχνολογίας (CISCO, MICROSOFT κ.α.).

ΙΒ) Υπάρχει μεγάλη δυσκολία πρακτικής εφαρμογής του όλου εγχειρήματος:

- ▶ Οι εκπαιδευτικοί θα επιλέξουν βιβλίο μέχρι το Φλεβάρη του 2026, όμως αυτό θα υλοποιηθεί το Σεπτέμβριο του 2027. Η κινητικότητα, ωστόσο, των εκπαιδευτικών από σχολείο σε σχολείο και από περιοχή σε περιοχή είναι τεράστια. Είναι πολύ πιθανό οι εκπαιδευτικοί να επιλέξουν βιβλίο, που όμως θα διδάξουν άλλοι.
- ▶ Ένας αναπληρωτής, που πάει σε 3 σχολεία, θα κληθεί να διδάξει πιθανά 3 διαφορετικά εγχειρίδια, άλλο ανά σχολείο, χωρίς μάλιστα ο ίδιος/η ίδια να έχει επιλέξει κανένα!
- ▶ Οι φιλόλογοι έχουν πολλά διδακτικά αντικείμενα. Θα πρέπει να αφιερώσουν δεκάδες ώρες, ταυτόχρονα με τα πολλά διοικητικά και εκπαιδευτικά καθήκοντα που ήδη επωμίζονται, για να επιλέξουν και ... βιβλία..., αυξάνοντας κατακόρυφα το φόρτο εργασίας και την εντατικοποίηση.
- ▶ Αν ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς μίας ειδικότητας υπάρχει διχογνωμία, θα καλείται ο Διευθυντής/η Διευθύντρια να βγάλει το «φίδι από την τρύπα». Έτσι, ένας Διευθυντής που είναι π.χ. φιλόλογος, θα επιλέγει το βιβλίο της Φυσικής...

ΙΓ) Όλα τα παραπάνω, σε μια εκπαιδευτική πραγματικότητα που οδηγεί δεκάδες τμήματα σε κλείσιμο, επιβάλλοντας 25, 26 ή και 27 μαθητές/μαθήτριες σε μία τάξη! Τμήματα που έχουν μαθητές με διαγνώσεις, για τις οποίες δεν προβλέπεται πλέον μείωση του μέγιστου αριθμού παιδιών ανά τάξη, με βάση τον πρόσφατο νόμο που ψηφίστηκε το κατακαλόκαιρο.

Όταν μεθοδεύεται η κατάργηση της χωριστής διδασκαλίας των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες στο Τμήμα Ένταξης και η στήριξη από έναν εκπαιδευτικό Τμήματος Ένταξης ή Παράλληλης στήριξης, που θα γυρίζει σαν το γυρολόγο από παιδί σε παιδί μέσα στην τάξη...

ΙΑ) Το καλύτερο από όλα: για τα ΕΠΑΛ δεν προβλέπεται ΤΙΠΟΤΑ! Ούτε νέα αναλυτικά προγράμματα, ούτε νέα βιβλία, ούτε εκσυγχρονισμός των εργαστηρίων, απολύτως ΤΙΠΟΤΑ. Και ας είναι απαρχαιωμένα.

Είναι χαρακτηριστικά τα εξής παραδείγματα: 1) ορισμένα στον πρόλογό τους ακόμα αναφέρονται ακόμα στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ), που καταργήθηκαν το 2006, 2) στο μάθημα «Αρχές Οργάνωσης Διοίκησης» του Τομέα Οικονομίας, μάθημα που εξετάζεται πανελλαδικά, χρησιμοποιούνται παραδείγματά με ... δραχμές, 3) στο μάθημα «Σύγχρονο Περιβάλλον Γραφείου» του Τομέα Οικονομίας γίνεται αναφορά σε υπερσύγχρονες συσκευές, όπως telex και fax, ενώ το κινητό παρουσιάζεται σαν σπουδαία καινοτομία... Παιδιά ενός κατώτερου θεού προφανώς...

ΙΒ) Είναι λοιπόν βέβαιο με μαθηματική ακρίβεια ότι το λεγόμενο «πολλαπλό βιβλίο» δεν είναι καν πολλαπλό, αφού θα παραμένει ΕΝΑ στο επίπεδο του μαθητή και του σχολείου. Αντίθετα, θα διαφοροποιείται από σχολείο σε σχολείο και από γειτονιά σε γειτονιά και τελικά θα βαθύνει την κατηγοριοποίηση, με ταξικά κριτήρια, στο δημόσιο σχολείο.

Δίπλα σε κάθε λογής Ωνάσεια, Πρότυπα, Πειραματικά, Διεθνή Απολυτήρια κ.λ.π.η λεγόμενη πολυτυπία όπως λέει ο ίδιος ο Πρωθυπουργός- θα υπάρχει και η διαφοροποίηση του διδακτικού βιβλίου.

Κριτήριο όχι η ισότητα, το δικαίωμα στη γνώση αλλά το οικονομικό status, η ταξική προέλευση των παιδιών.

Είναι επίσης σίγουρο ότι και με «το πολλαπλό βιβλίο» τα φροντιστήρια θα αυξηθούν ενισχύοντας ακόμα περισσότερο τις ανισότητες, θα αναγκάσουν τη λαϊκή οικογένεια να βάλει πιο βαθιά το χέρι στην τσέπη για να μπορέσει να ανταποκριθεί.

Οι απαντήσεις στα σύγχρονα, πιεστικά, ανελαστικά προβλήματα που απασχολούν τον εκπαιδευτικό κόσμο, τη λαϊκή οικογένεια, δεν μπορεί να είναι λύσεις που και στο παρελθόν έχουν πλήρως αποτύχει, ούτε και αντιγραφές από εκπαιδευτικά συστήματα άλλων χωρών που οδηγούν σε απόλυτη υποβάθμιση του επιπέδου σπουδών, σε ακόμα πιο σκληρό διαχωρισμό και στην πλήρη απαξίωση της μορφωτικής -παιδαγωγικής λειτουργίας του σχολείου.

Η οργανωμένη απάντησή μας σ' αυτούς τους σχεδιασμούς οφείλει να είναι:

- ☒ Σύγχρονα Αναλυτικά Προγράμματα, στη βάση των σημερινών εξελίξεων και δυνατοτήτων της επιστήμης και της τεχνολογίας που θα εξασφαλίζουν ουσιαστική- πολύπλευρη γνώση για όλους τους μαθητές χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς.
- ☒ Διδακτικά βιβλία που θα ανταποκρίνονται στις σημερινές μορφωτικές ανάγκες των μαθητών μας, που θα βοηθούν το νέο άνθρωπο στην πλήρη κατανόηση του κόσμου που τον περιβάλλει, θα του δίνουν γνώσεις και εφόδια για την ερμηνεία της κοινωνικής και ιστορικής πραγματικότητας και την εξέλιξή της και που δεν θα αναπαράγουν θεωρίες και αντιλήψεις ξεπερασμένες από την ίδια τη ζωή, που συσκοτίζουν την αλήθεια και την προοπτική της κοινωνικής απελευθέρωσης (όπως π.χ με το πρόσφατο Βιβλίο Οικονομίας της Γ'Γ/σίου, ή όπως με την αφαίρεση του κειμένου για την Παλαιστίνη από το Βιβλίο της Γλώσσας της Β'Γ/σίου).

- ☒ Σύγχρονο, συμπληρωματικό ψηφιακό υλικό στην υπηρεσία του εκπαιδευτικού για την κάλυψη της ύλης με επάρκεια.